

KIRJALLINEN KYSYMYS 800/2006 vp

Lapset ja rekisteröity parisuhde -toimikuntamietinnössä esitetyt muutostarpeet perhevapaisiin ja perhe-etuuksiin

Eduskunnan puhemiehelle

Sosiaali- ja terveysministeriö asetti 17.4.2002 toimikunnan selvittämään rekisteröityihin parisuhteisiin liittyviä erityiskysymyksiä. Toimikunnan tavoitteena oli selvittää sosiaalisia ja oikeudellisia ongelmakysymyksiä, jotka liittyvät rekisteröidyssä parisuhteessa elävien parikumppaneiden perheessä elävien lasten asemaan, sekä saada aikaan ehdotukset mahdollisesti tarvittaviksi lainsäädäntömuutoksiksi. Toimikunnan yksimielinen mietintö valmistui syyskuussa 2003.

Toimikunnan keskeisin ehdotus koski perheen sisäisen adoption mahdollistamista rekisteröidyssä parisuhteissa. Tämän lisäksi toimikunta ehdotti kuitenkin myös, että perhevapaita ja niiden ajalta maksettavia sairausvakuutuslain mukaisia etuuksia koskevaa lainsäädäntöä tulisi tarkistaa siten, että rekisteröidyssä parisuhteessa elävät perheet olisivat samassa asemassa kuin avio- tai avoliitossa asuvat perheet.

Toimikunta piti epäkohtana, että samaa sukupuolta olevilla puolisoilla ei ole oikeutta perhevapaisiin ja niiden aikaisiin etuuksiin vastaavassa laajuudessa kuin eri sukupuolta olevilla puolisoilla.

Sairausvakuutuslain perhevapaisiin liittyvät rahaetuudet ovat sukupuolisidonnaisia eivätkä sellaisinaan auta samaa sukupuolta olevien perheen toimeentuloa perhevapaiden aikana. Kun lapsi syntyy naisparin perheeseen, on lapsen äidillä oikeus äitiysrahaan. Äidin samaa sukupuolta olevalla elämäkumppanilla ei kuiten-

kaan ole mahdollisuutta isyysvapaata vastaavaan perhevapaaseen eikä vastaaviin rahaetuuksiin.

Sairausvakuutuslaki ei myöskään ota huomioon tilannetta, jossa lapsi ei elä äitinsä kanssa. Isä, joka ei elä yhteistaloudessa lapsen äidin kanssa, ei ole oikeutettu isyyspäivärahaan. Näin ollen miesparin perhe jää lapsen syntymän yhteydessä kokonaan sairausvakuutuslain ulkopuolelle, vaikka se tosiasiallisesti hoitaa lasta.

Toimikunnan näkemyksen mukaan perhevapaita ja niiden ajalta maksettavia etuuksia koskevaa lainsäädäntöä tulisi tarkistaa niin, että rekisteröidyssä parisuhteessa asuvat perheet olisivat samassa asemassa kuin avio- tai avoliitossa asuvat perheet. Toimikunta ehdottikin, että sosiaali- ja terveysministeriö sekä työministeriö yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa selvittäisivät ja valmistelisivat ehdotuksen edellyttämät sairausvakuutuslain ja työsopimuslain muutokset.

Hallituksen esityksessä vanhempainpäivärahoja ja työnantajakustannusten korvaamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi ehdotetaan, että myös samaa sukupuolta olevat voisivat jakaa keskenään vanhempainvapaan ja siihen liittyvän vanhempainrahan silloin, kun lapsi syntyy rekisteröityyn parisuhteeseen. Muita muutoksia ei kuitenkaan esitetä, joten esimerkiksi isyysvapaata koskevat ongelmat samaa sukupuolta olevien perheissä ovat jäämässä ennalleen.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Milloin hallitus aikoo korjata Lapset ja rekisteröity parisuhde -toimikuntamietinnössä kuvatut perhevapaita ja perhetuuksia koskevat puutteet ja ongelmat samaa sukupuolta olevien perheissä?

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2006

Suvi-Anne Siimes /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Suvi-Anne Siimeksen /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 800/2006 vp:

Milloin hallitus aikoo korjata Lapset ja rekisteröity parisuhde -toimikuntamietinnössä kuvatut perhevapaita ja perhe-etuuksia koskevat puutteet ja ongelmat samaa sukupuolta olevien perheissä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinnistä säädetään rekisteröidystä parisuhteesta annetussa laissa (parisuhdelaki). Parisuhdelaisissa säädetään nimenomaisesti, että rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta isyyslain säännöksiä isyyden toteamisesta avioliiton perusteella eikä muitakaan sellaisia säännöksiä, jotka koskevat aviopuolisoa yksinomaan hänen sukupuolensa perusteella. Rekisteröityyn parisuhteeseen ei sovelleta myöskään lapseksi ottamisesta annetun lain säännöksiä, jotka koskevat puolison oikeutta ottaa ottolapsi.

Voimassa olevan sairausvakuutuslain säännökset liittyvät ehdottomalla tavalla lapsen vanhemman sukupuoleen, eivätkä ne tunnista perhemuotoa, jonka samaa sukupuolta olevat osapuolet ovat rekisteröineet parisuhteensa siten kuin parisuhdelaisissa säädetään. Rekisteröidyn parisuhteen osapuolet ovat näin ollen vanhempainpäivärahaoikeuden osalta eri asemassa kuin avotai avioliitossa olevat miehen ja naisen muodostamat parit.

Työministeriön toimeksiannosta työskennellyt työryhmä, jonka toimeksianto oli arvioida työsopimuslain perhevapaasäännösten toimi-

vuutta, piti tätä sairausvakuutuslain säännöksiin aiheuttamaa tilannetta ongelmallisena yhdenvertaisuuslain, samoin kuin työ- ja virkasuhdelainsäädännön syrjinnän kiellon kannalta.

Muistiossaan työryhmä totesi, että on tarpeen pohtia, tulisiko rekisteröidyssä parisuhteessa olevalla puolisoilla olla oikeus vanhempainrahaan samoin edellytyksin kuin avioliitossa. Työryhmä katsoi, että niitä tilanteita silmällä pitäen, joissa puoliset asuvat samassa taloudessa ja yhteisesti huolehtivat lapsesta, tulisi harkita, voitaisiinko lapsen vanhemman samaa sukupuolta olevaa puolisoa pitää sellaisena etuuteen oikeutettuna tahona, jolle voitaisiin myöntää vanhempainraha sairausvakuutuslaissa säädettyin edellytyksin.

Eduskunnalle on syysistuntokaudella annettu hallituksen esitys vanhempainpäivärahoja ja työnantajakustannusten korvaamista koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Kuten kysymyksessäkin todetaan, esitykseen sisältyy ehdotus vanhempainrahakauden jakamisesta rekisteröidyn parisuhteen osapuolten kesken. Ehdotus koski vanhempainrahan jakamista sekä lapsen synnytyessä rekisteröidyn parisuhteen osapuolelle että puolison ottaessa ottolapsen. Kuten avioliitossa olevilla puolisoillakin, oikeus edellyttää lähtökohtaisesti sitä, että jommalla kummalla rekisteröidyn parisuhteen osapuolella on oikeus vanhempainpäivärahaetuuteen.

Hallituksen esityksessä perhevapaaoikeuden laajentaminen on rajattu koskemaan nimenomaisesti vanhempainrahakauden jakamista. Muita vanhempainpäivärahaoikeuksia ja oikeuden syntymisen edellytyksiä ei tässä vaiheessa ehdoteta muutettavaksi. Ehdotus ei näin ollen sisällä ratkaisua kaikkiin Lapset ja rekisteröity parisuhde-toimikuntamietinnössä esiin nostettuihin kysy-

myksiin, mutta on merkittävä edistysaskel yhdenvertaisessa kohtelussa.

Lapsiperheiden tukeminen on hallitusohjelman keskeinen tavoite. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää omassa toiminnassaan tärkeänä per-

heiden tukemista siten, että perhemuotojen moninaisuus otetaan mahdollisimman hyvin huomioon. Kehittämistyötä tehdään yhdessä keskeisten työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Helsingissä 3 päivänä marraskuuta 2006

Sosiaali- ja terveysministeri Tuula Haatainen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 800/2006 rd undertecknat av riksdagsledamot Suvi-Anne Siimes /vänst:

När kommer regeringen att rätta till de brister och problem med familjeledigheter och familjeförmåner som beskrivs i betänkandet från kommissionen Barnen i registrerade parförhållanden när det gäller samkönade familjer?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

I lagen om registrerat partnerskap (partnerskapslagen) föreskrivs om registrering av partnerskap mellan personer av samma kön. Där föreskrivs uttryckligen att bestämmelserna om konstaterande av faderskap på grund av äktenskap inte tillämpas på ett registrerat partnerskap och inte heller andra bestämmelser som gäller make enbart på grund av dennes kön. På registrerat partnerskap tillämpas inte heller bestämmelserna i adoptionslagen, som gäller makes rätt att adoptera barn.

Bestämmelserna i gällande sjukförsäkringslag är kategoriskt förknippade med barnets förälders kön och känner inte en sådan familjetyp där parterna är av samma kön och har registrerat sitt parförhållande på det sätt som föreskrivs i partnerskapslagen. Det betyder att parterna i ett registrerat partnerskap behandlas på ett annat sätt än par bestående av samboende eller gifta män och kvinnor när det gäller rätt till familjedagpenning.

En arbetsgrupp som på uppdrag av arbetsministeriet har studerat hur bestämmelserna om familjeledighet i arbetsavtalslagen fungerar ansåg att den situation som sjukförsäkringslagen gett

upphov till var ett problem med tanke på diskrimineringsförbudet i lagen om likabehandling och i kollektivavtalslagstiftningen.

I sin promemoria framhöll arbetsgruppen att det behöver utredas om en make i ett registrerat partnerskap bör ha rätt till föräldradagpenning på samma villkor som i ett äktenskap. Gruppen ansåg att det med tanke på sådana fall att makarna bor i samma hushåll och tillsammans har hand om barnen bör övervägas om inte barnets förälders make av samma kön som föräldern bör anses som sådan förmånsberättigad part som kan beviljas föräldrapenning på villkoren i sjukförsäkringslagen.

En proposition med förslag till ändring av lagstiftningen om föräldradagpenning och ersättning av arbetsgivarkostnader har lämnats till riksdagen under höstsessionen. I propositionen ingår som sagt ett förslag till fördelning av föräldrapenningsperioden mellan parterna i ett registrerat parförhållande. Förslaget går ut på att föräldrapenningen delas både när ett barn föds till den ena parten i ett registrerat parförhållande och när maken adopterar ett barn. Precis som för makarna i ett äktenskap förutsätter rätten i princip att någondera parten i ett registrerat parförhållande har rätt till föräldrapenningsförmån.

I propositionen begränsas utvidgningen av rätten till familjeledighet uttryckligen till föräldrapenningsperioden. Andra rättigheter till föräldradagpenning och villkor för rätten föreslås inte bli ändrade i detta sammanhang. Därmed ger förslaget inte någon lösning på alla de problem som kommissionen Barnen i registrerade parförhållanden tar upp, men det är ett betydande steg i riktning mot likabehandling.

Ett viktigt mål i regeringens program är att stödja barnfamiljerna. Social- och hälsovårdsmi-

nisteriet prioriterar i sin verksamhet stödjande av familjer med största möjliga respekt för hela spektret av familjetyper. Ministeriet samarbetar med de viktigaste arbetsmarknadsorganisationerna.

Helsingfors den 3 november 2006

Social- och hälsovårdsminister Tuula Haatainen